

העלון יוצא לעילוי נשמת
מזיאנה נג'מה בת
חנינה לבית זוזאן ע"ה,
ובעלה מקיקץ
כצאני בר רחל ע"ה

בבית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב

בשעה 20:00

בית נאמן

מוצ"ש פרשת יתרו, כ"א שבט תשע"ט

נושאי השיעור:

א. עשרת הדברות. ב. חידושים בפרשת השבוע (מהבבא סאלי ומרן הרב עובדיה ע"ה). ג. "אנכי ה' אלקיך" אם נכלל בתרי"ג מצוות? ד. ברכה שאינה צריכה איסורה מהתורה או מדברבן? ה. טעה ובירך על אוכל לפני תפלת שחרית. האם יטעם ממנו? ו. חיוב נשים בקידוש והבדלה. ז. ברכה על ההלל בר"ח. ח. ברכת נרות שבת לפני ההדלקה או אחר? ט. הטבת חלום. י. הפסוקים שאומרים בקידוש היום. י"א. לא תרצח, לא תגנוב, לא תחמוד. י"ב. "ולא תביא תועבה אל ביתך".

לזבוח לשם אלקים. ומה נעשה עם יתרו שנאמר בו "ויקח יתרו עולה וזבחים לאלקים"? לכן ממשיכה התורה "וגר לא תונה" (שם פסוק כ'), כלומר אל תדבר על הגר הזה רעות, כי הוא מסכן עכשיו נכנס ליהדות, והוא לא יודע מה זה שם אלקים ומה זה שם הוי"ה וטעה בזה. החידוש הזה מצאתיו אצל "במהר"ם שיף (סוף בבא בתרא ק"י ע"ב), ושם כתב אותו בשתי שורות כי הוא תמיד כותב בקיצור נמרץ.

חידוש של מרן הרב עובדיה ע"ה בפרשה

ג. עוד חידוש של הרב עובדיה ע"ה בעשרת הדברות. כתוב "לא תעשה לך פסל וכל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ" (שמות כ' ד'). כתוב בגמרא (מכות ט"ז ע"ב) האוכל שרץ העוף חייב שש מלקויות (וכל מלקות שלושים ותשע מכות), האוכל שרץ הארץ חייב חמש מלקויות, והאוכל שרץ המים חייב ארבע מלקויות. והוא מסביר את הפסוק ככה: "אשר בשמים ממעל", אם אכל שרץ שעף בשמים זה עונש מעל כולם. "ואשר בארץ מתחת", אם אכל שרץ הארץ זה פחות אחד. "ואשר במים מתחת לארץ", אם אכל שרץ המים זה פחות אפילו מן הארץ. החידוש הזה כ"כ יפה, והרב אמר אותו כמה פעמים. אבל מתברר שזה כתוב במנחת יהודה לרבי יהודה פתייה (עמ' מ"ב) על הפסוק הזה. (הרבה חושבים שתמיד אם הרב אומר משהו באגדה הוא חידש אותו בעצמו, אבל אין לו זמן לחדש בדברי אגדה, והרבה פעמים כשאומר חידוש כזה הוא קרא אותו בספרים, אבל לא זוכר באיזה ספר זה כתוב בדיוק, כי מאי נפקא מינה? זה רמז בעלמא).⁵

אם לא כיון בפסוק הזה "וזבח לאלהים יחרם" לשם קדושת השם, הספר תורה שלו פסול אבל הפוך, הספר תורה שלו הכי כשר, כי כל המפרשים פה אחד אומרים "וזבח לאלהים" זו עבודה זרה, וזה הפירוש בגמרא (סנהדרין ס"ג ע"ב) ואבן עזרא והתרגום (שמות שם) וכולם כתבו ככה, וכי בגלל דרשה אחת בזהוה חדש נהפוך את העולם?!

ויע' בחוברת אור תורה סיון תשס"ט סימן ק"ג).
5. אחד מבכורי הישיבה טעה בזה, ופעם כתב על הפסוק בפרשת תולדות "וצא השדה וצודה לביצ" (בראשית כ"ז ג'). למה המלה ציד כתובה בה"א "צידה"? וכתב "שמעתי מפי קדשו של מרן הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א, שיצחק לימד את עשיו חמשה דינים של שחיטה, דרשה חלדה שהיה הגרמה ועיקור" (חולין ט' ע"א). חידוש כ"כ יפה. אמרתי לו: זה בעל הטורים שם. אתם לא לומדים בעל הטורים ולא קוראים כלום, אבל בשעת הפנאי תקרא ותלמדו בעל הטורים ומפרשים אחרים. היה עוד דבר כזה, פעם שמענו מהרב שיש במלת "סיום" נגלה ונסתר, נגלה זה אותיות "סיום" ונסתר זה אותיות המילוי והנסתר והנגלה עולים אותו גימטריא, כלומר סמ"ך - ס' זה ששים וגם מ"ן עולים ששים, יו"ד - י' זה עשר וגם ו"ד עולים עשר, וי"ו - ו' נגלית זה שש וגם ו' הנסתר עולה שש, מ"ם - אותה הדבר ככה. ללמדך שיש טעשה סיום בנגלה ולמד כל המסכת ומי שבא ברגע האחרון ושמע דברי תורה, יש להם אותו שכר בזה. העורכים של ההגדה של פסח "איש מצליח" (שיצא לפני כמה שנים) כתבו ככה בשם הרב עובדיה ע"ה. שלח לנו חכם אשכנזי: זה לא חידוש של הרב עובדיה אלא של הגר"א (דברי אליהו דף צ"ה ע"ב). אבל ב"ה שמסר עולמו לשומרים, אני קראתי את זה בשו"ת "ביע אומר" (ח"ד סימן מ"ב אות ג') ושם כתב בשם הגר"א. אבל כשהרב דורש ברבים לא תמיד אומר איפה מצא את זה אלא שופך הכל, כי זה לא הלכה שצריך

"עשרת הדברות"

א. שבוע טוב ומבורך. היום קראנו פרשת יתרו שיש בה את עשרת הדברות. הרבה חושבים ש"דברה" זה לשון נקבה, אבל א"כ צריך לומר עשר הדברות. ובאמת יכול להיות שהיחיד זה לא "דברה" אלא "דבר", ודברות זה רבים. איפה מצאנו "דבר" בתנ"ך? "והנביאים יהיו לרוח וְהַדְבֵּר אֵין בָּהֶם" (ירמיה ה' י"ג), כלומר אין בהם דיבור ונבואה, ו"הַדְבֵּר" זה שם עצם. ואין ראייה מלשון "דברות" שזה נקבה, כמו שיש אב - אבות וכדומה. ומובן מה שכולם אומרים "עשרת הדברות" (כמו שכתוב בתורה "עשרת הדברים" (שמות ל"ד כ"ח). רק במקום דברים אומרים דברות).

חידוש של הבבא סאלי ע"ה בפרשה

ב. פעם (בשנת תשל"ב) היינו בשבת בנתיבות, והרב צבאן ע"ה אמר לנו: בואו תעשו סעודה שלישית אצל בבא סאלי ע"ה. הלכנו לשם. והבבא סאלי ז"ל אמר חידוש אחד בפרשת השבוע, שמתחילה לא כ"כ הבנתי אבל אח"כ הבנתי אותו. כתוב "ויקח יתרו עולה וזבחים לאלקים" (שמות י"ח ב'), והגמרא (מנחות ק"י ע"א) אומרת: מה נשתנו כל הקרבנות שלא נאמר בהם שם אלקים ושם שדי אלא רק ה'? שלא לתת פתחון פה לאפיקורסים לרדות, כי הם יאמרו שיש כמה אלהות, הקרבן הזה לשם הוי"ה והקרבן הזה לשם אלקים והקרבן הזה לשם שדי' והקרבן הזה לשם צבאות, אלא כולם לה'.² ופירשו בזה הפסוק "וזבח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו" (שם כ"ב י"ט), שלפי הפשט הכוונה זובח לעבודה זרה.³ אבל בזהוה (בראשית דף ג' ע"ב במדרש הנעלם) הביאו פירוש בדרך דרש, שהכוונה זובח לשם אלקים, יחרם וחייב מיתה. וכי בגלל שאמר אלקים במקום שם ה' חייב מיתה?! אלא זה בדרך דרשה בלבד⁴ שאסור

1. חזק וברוך (לחזן ר' פכיר פרטוש ואחיו ר' יהונתן ה"ו על השיר "רועה נאמן"). רק יש שגיאה קטנה של המשורר, לא אומרים שם בסיון אלא "ששה בסיון", אבל נוותר על זה...
2. כוונת הגמרא כאן כדי שלא יהיה פתחון פה שזה כמו אצל אומות העולם, למשל ליוונים יש שנים עשר אלילים, אליל היופי, אליל החכמה, אליל הכסף, אליל העושר, אליל הגיהנם... וכל האלילים. האליל הגדול ביותר נקרא "צאוס" (הוא רמז בדניאל י"ב י"א) "שיקוף שומם", כי חלק מהמורקאים לא יכולים לבטא מלה שיש בה אות קו"ף כי היא קשה במבטא, ועושים אותה אל"ף, כמו למשל "קדוש קדוש קדוש" הם אומרים אדוש אדוש אדוש. זה ידוע ומפורסם. ופעם שמעתי את הרב משה ע"ה אומר משהו דומה לזה. וא"כ שיקוף זה "צאוס" האליל הגדול שלהם, ואם למשל אדם היה עשיר והתהפך עליו הזמן, יודע שאליל העושר עשה לו את הצרה הזאת, אז הוא פונה ל"צאוס" שיגיד לאליל העושר שיביא לו כסף. זה השענונות שלהם. לכן אם היה בקרבנות דבר כזה, היינו טועים ח"ו ועושים כמו היוונים, שיש שמות קטנים ושם הוי"ה מעל כולם. לכן כדי שלא יהיה פתחון פה בזה, תמיד כתוב "ריח ניחוח לה" בלבד.
3. רש"י מוכיח ממה שכתוב לאלהים ולא לאלהים, שהכוונה לאלהים שציויתי אותך עליהם במקום אחר. ויש עוד פסוק כזה, "אין ממוך באלהים ה' ואין ממעשיר" (תהלים פ"ו ח'), באלהים הכוונה באלילים.
4. חכם אחד תפס את הפירוש הזה כדבר ברור, וכתב שכל מי שכותב ספר תורה

להקדשות הנצחות: 052-7130552

העלון השבוע מוקדש להצלחת
כמיס בן כמסאנה לבית פרץ
ולהצלחת ב"ב והוריו הי"ו

עץ חיים היא
למחזיקים בה

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	16:38	17:52
ת-א:	16:54	17:53
חיפה:	16:42	17:51
ב"ש:	16:56	17:54

הוא נמצא ומשיג בעולם

ו. ומה שהסבירו בדעתו של בעל הלכות גדולות, שבתחילה הקב"ה המזדהה ואומר "אני מלך העולם" ואח"כ אומר "אני מצווה אתכם כך וכך", לכאורה קשה להרמב"ם למה מנה את זה לשתיים, וכי נמנה המצוה לבד והמצוה לבד? לפני שנים רבות ראיתי **שהמלבי"ם** הסביר את זה, וכתב **שבכלל המצוה של מצויות ה' גם שהוא נמצא ומשיג בעולם**, ואיך יודעים שהוא משיג? "אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". מה הכוונה? אומות העולם אומרים שהקב"ה ברא את העולם אבל לא אכפת לו ממנו אחרי שבראו. ובעל התניא מסביר ככה, שלטענתם כמו שהבנאי בנה בית ואח"כ לא צריך להשיג על הבית, אלא הוא יכול לנסוע למרחקים והבית ממשיך להתקיים לבד, גם הקב"ה אחר שברא את העולם הוא עזב אותו וממשיך להתנהל לבד. לכן התורה אומרת שזה לא נכון, **"אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", שגם אחרי הבריאה אני עוד משיג על העולם**, וכשהיהודים היו סובלים שם במצרים נתתי למצריים עשר מכות והטבעתי אותם והוצאתי אתכם משם. זה ההסבר של המלבי"ם. והשתא ניחא ש"אני ה'" מלבד היותה הזדהות המדבר היא גם מצוה. ולפי זה ניחא גם קושיא ידועה ששאל **רבי יהודה הלוי לאבן עזרא** (שמות כ' ב'): **למה כתוב אני ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים ולא כתוב "אשר בראתי שמים וארץ"**? והרי יותר חשוב הבריאה כולה. והאריך שם בזה. אבל לפי האמור התשובה פשוטה, כי אם תאמר אשר בראתי שמים וארץ, הרי יכול להיות שבראתי ועזבתי אותם, איפה רמז ההשגחה בזה? **לכן כתוב "אשר הוצאתיך מארץ מצרים", שבראתי ואני משיג גם אחרי הבריאה**. מאי נפקא מינה? אם תאמר שברא ועזב ח"ו א"כ נחפש כל מיני פסילים ואילילים עם כח ועם השפעה כביכול שיהיו מתווכים, כי מי יקשר אותנו עם בורא עולם? אבל אין תיווך בזה, "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" (שמות כ"ג).

"לא יהיה לך אלהים אחרים על פני"

ז. אחרי זה נאמר: "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, לא תעשה לך פסל וכל תמונה" וגו' (שם פסוקים ג'-ד'). הרמב"ם (ספר המצוות מצוות לא תעשה א' וב') מונה אותם מצוות נפרדות, אבל כנראה שהכל דברה אחת, כלומר לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, וממילא לא תעשה לך פסל ולא תשתחוה להם לאלהים אחרים ולא תעבדם. לכן כולם כלולים ב"לא יהיה לך".

ברכה שאינה צריכה דאורייתא או דרבנן?

ח. **"לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא"** (שמות כ' ז'). אמרו חכמים (ברכות ל"ג ע"א) **כל המבשר ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא**. האם מי שמבשר ברכה שאינה צריכה זה איסור דאורייתא או דרבנן? יש אומרים שזה איסור דאורייתא, וכפשט הגמרא "עובר משום לא תשא". זו דעת הרמב"ם מפורש בתשובה (שו"ת פאר הדור סי' ק"ה), ובחיבור אפשר לפרש לכאן ולכאן (עיין בשו"ת יביע אומר ח"א חאו"ח סימן ל"ט אות ז'). ויש ויכוח בדעת מרן, **הרב משה לוי** ע"ה (ברכת ה' ח"א פ"א הערה 9) כותב שזה לא מוכרח ואפשר לומר בדעת מרן שאיסור ברכה שאינה צריכה זה **מדרבנן**, ואילו **הרב עובדיה** ע"ה (שו"ת יביע אומר שם אות ח') כותב שגם מרן סובר שזה **דאורייתא** כמו הרמב"ם. וגם **הרב חיד"א** ע"ה (בברכי" סי' מ"ו סק"ו

7. **יש אומרים שאבן עזרא היה חתנו של רבי יהודה הלוי**, אמנם הוא צעיר ממנו אבל לא ידוע בבירור שהיה חתנו. אברבנאל (שמות ל"ב א') תופס ככה, אבל בשאר מקומות לא מצינו זה. בשו"ת חוות יאיר (בהשמות לס"י ר"ל) כותב: שאם הוא חתנו למה הוא כותב "שאלני רבי יהודה הלוי" ולא "שאלני מר חמי"? אבל החוות יאיר חושב שכולם כמוהו אשכנזים, וכמו שאצלם אומרים "מר חמי" אז כולם צריכים לומר ככה... אבל בזמן הראשונים לא אמרו את זה, לא מר חמי ולא מר דודי וכדו'. וגם יכול להיות ששאל אותו לפני החתונה. (ויע' בספר סנטן לזכר עמ' ס"ו-ס"ז).

8. פעם מישוה שאל את אבא ע"ה על זה, וענה לו תירוך אחר, שאם היה כותב **"אשר בראתי שמים וארץ"**, א"כ כולם צריכים לשמור תורה ומצוות, וכי ברא שמים וארץ רק ליהודים? הרי הוא ברא אותם לכל העולם, אז תעשה לכולם מעמד הר סיני שישמרו הכל. לכן כתוב **"אשר הוצאתיך מארץ מצרים", פירושו שיש לי עליכם חוב כי הוצאתי אתכם מארץ מצרים**. הרעיון הזה מופיע במדרש (שמות רבה פרשה כ"ט פסקא ג'): משל לבת מלכים שהיתה בבשי, ובא מלך אחד נלחם בשביליה ופדה אותה מהשבי, ואח"כ ביקש לקחת אותה לאשה. שלהא אותו: מה אתה נותן לי? ואמר לה: אם אין לך עלי רק שפדית אותך מהשבי זה מספיק. לכן כתוב **"אני ה' אלקיך"**, למה אלקיך ולא של כל העולם כולו? כי **"אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים"**, ולכן אתם חייבים לשמוע בקולי. לפעמים אנשים מחפשים פילוסופיא ועמקות, אבל יש פירושים כ"כ פשוטים בפסוק.

מצות "אני ה' אלקיך"

ד. הערב נדבר על עשרת הדברות. המצוה הראשונה **"אני ה' אלקיך"**. **הרמב"ם** (ספר המצוות מצוות עשה א') **מונה אותה מכלל תרי"ג מצוות**, שמצוה להאמין במציאות ה', שיש בורא לעולם נמצא ומשיג, ושהעולם לא בא מאליו. לא כמו שאומרים המשוגעים שהתפוצץ מפץ אחד ויצא עולם נפלא כזה, וגם המוחות שלהם באו מהמפץ, למה שלא יתנפצו עכשיו ויילכו לעזאזל?! אבל נוח להם לחשוב ככה כדי שלא יהיה להם שום חיוב שום תרבות ושום דרך ארץ. הרמב"ם אומר שזו מצות האמונה. אבל **בעל הלכות גדולות** שקדם להרמב"ם מונה את התרי"ג מצוות בשיטה אחרת, **והוא לא מונה את המצוה הזאת**. מה טעמו של בעל הלכות גדולות? הסבירו פשוט מאד, אם אדם אומר: אני המלך ואני מצווה אותך כך וכך, וכי כשאמר "אני המלך" זו מצוה? הוא מזדהה ומודיע שהוא המלך. לכן כאן שכתוב "אני ה' אלקיך" זה זיהוי בלבד, ואח"כ אומר את המצוות "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני". אבל הרמב"ם כותב שגם "אני ה'" זו מצוה. ויש הוכחות לכאן ולכאן. הרמב"ן תמיד מלמד זכות על הראשונים, "מליץ טוב לצדקנו", והוא מתרץ את בעל הלכות גדולות, אבל למעשה הוא לא סובר כמותו, כי גם הוא מונה מצות "אני ה'" כמו הרמב"ם (מצוות עשה א' ומצוות לא תעשה ה').

הוכחות מהגמרא לדעת הרמב"ם בזה

ה. אבל יש הוכחה של הרמב"ם (ספר המצוות מצוות עשה א') שקשה מאד לדחות אותה, והרמב"ן דחק הרבה בזה. מה ההוכחה? בגמרא (מכות כ"ג ע"ב) אמרו: תרי"ג מצוות נצטוו ישראל, רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, ומהם שתיים ששמענו מפי הגבורה, מאי קראה? **"תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"** (דברים ל"ג ד'), המלה "תורה" שזה בגימטריא שש מאות ואחת עשרה צוה לנו משה, ואיפה עוד שתי מצוות? שמענו אותם מפי הגבורה. מה הם שתי המצוות האלה? "אני ה'", ולא יהיה לך". וא"כ מפורש בגמרא שאנכי זו אחת מתרי"ג מצוות. הרמב"ן (בהשגות שם) נדחק בזה, וכתב שאפשר לפרש ששתי המצוות זה לא יהיה לך ולא תעשה לך פסל. אבל הגמרא לא אמרה ככה אלא **"אני ה' ולא יהיה לך"**. ואם אמרה "אני ה'" בשביל לדעת התחלת עשרת הדברות, אז שתאמר "אני ה' לא יהיה לך ולא תעשה לך". אלא מוכרח שאנכי זו מצוה לבד ולא יהיה לך זו מצוה לבד. עוד הוכחה מהגמרא שם (כ"ע ע"א): בא דוד והעמידם על אחת עשרה, בא ישעיה והעמידם על שש, בא מיכה והעמידם על שלוש, חזר ישעיה והעמידם על שתיים, ובסוף בא חבקוק והעמידם על אחת, שנאמר "וצדיק באמונתו יחיה" (חבקוק ב' ד'). מה הפשט העמידם על אחת? לקח אחת מתרי"ג מצוות ואמר שכל התורה מרוכזת במצוה הזאת. וזו מצות האמונה, "וצדיק באמונתו יחיה", כי מי שמאמין בתורה, נקל לו לשמור כל המצוות, ומי שלא מאמין עושה הכל בלי אמונה ומה זה שוה לו? העמידן על אחת משמע שהאחת הזאת היא אחת מתרי"ג מצוות, כי א"כ צריך לומר "בא חבקוק והעמידם על האמונה" בלבד, אלא הכוונה שזו אחת מהתרי"ג מצוות. ואיפה כתוב אמונה בתורה? זה **"אני ה' אלקיך"**.

לומר דבר בשם אומרו אלא אגדה. אח"כ היה לי גם מקרה כזה, שכתבתי בתהלים שלי אמת קנה בפסוק **"כי שבר דלתות נחושת"** (תהלים ק"ז ט"ז): שמעתי מפי מרן הגר"ע יוסף שזה ראשי תיבות **"שדכן"**, כי הוא משבר דלתות, וגם כאשר אין שום קשר בין המשפחות, הוא משקר קצת כאן ומוסיף נופך משם עד שבסוף מתחתנים ביחד. שלח לי מישוה שזה לא חידוש שלו אלא של הרב זוננפלד ע"ה. וכי על כל דבר צריך לשאול את הרב, מי אמר לא זה ראשון, הרב או מישוה אחר? אבל זה הכלל, אם אדם ימצא עוד דבר של אגדה שהרב כותב או אומר ולא יודעים מקורו, שיידע שהרב לא אחראי לציין בכל דבר את המקור שלו. 6. הרמב"ם (בתחלת ספר המצוות) כתב ארבעה עשר כללים שכללים נפלאים ומתוקים מדבש, להסביר איך מונים את המצוות. אבל לא הביא ראיות מהגמרא על כל כלל אלא רק לפעמים. למשל **בעל הלכות גדולות מונה מצוה שנכפלה בתורה לפי מספר הפעמים**, והרמב"ם (שרש תשיעי) **כותב שאי אפשר למנות ככה**, כי הגמרא (בבא מציעא דף נ"ט ע"ב) אומרת שהתורה ציונה על הגר בארבעים וששה מקומות, וכי נעשה מזה ארבעים ושש מצוות? הרי יגמרו לנו כל התרי"ג מצוות. וגם שבת ופסח כתובים כמה פעמים בתורה. אלא אם התוכן אותו דבר זו מצוה אחת. **וגם הוא כותב שם (שרש השלישי) שלא מונים מצוה שנאמרה לפי שעה**, כמו "איש אל יותיר ממנו עד בוקר" (שמות ט"ז יט), שאסור להותיר מן המן עד הבוקר, וכי זו מצוה לדורות? הרי זה רק לאותו הדור, שאכלו את המן ארבעים שנה, בלבד. הרמב"ם כתב ארבעה עשר כללים בזה, ומי שקורא אותם בלי כל המפרשים והקושיות והפלפולים עליהם, רואה שהרמב"ם מדבר בשכל מיוחד במינו. פעם מישוה כתב שיש להרמב"ם "שכל אלוך".

לעילוי נשמת
בחיירי רפאל בן כמנזה
לעילוי נשמת
היתרה תאכיל בת שאשיה
לעילוי נשמת
תג.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת
רבקה ריכט
בת הרבנית אביבה מרים
תלחטו, בת של מוה"ר
הגר"י בראד שליט"א

לעילוי נשמת
ר' אליעזר בן
רחל שמונה
ד"ר
לעילוי נשמת

לעילוי נשמת
ר' אליעזר בן
רחל שמונה
ד"ר
לעילוי נשמת

לעילוי נשמת
בחיירי רפאל בן כמנזה
לעילוי נשמת
היתרה תאכיל בת שאשיה
לעילוי נשמת
תג.צ.ב.ה.

וס' רצ"ה סק"ה) כתב ככה. **פעם למדנו את הדברים, ונראה שיש מקום בירה דעה** (סימן של"ד סעיף ר"ז) **שמוכר להבין בדעת מרן שאיסור ברכה שאינה צריכה מדאורייתא ממש** (עיי' בשו"ת בית נאמן ח"א חא"ח סימן כ"ד ה"א ואשר אני). אבל **הרבה פוסקים ואשונים אומרים שאיסור ברכה שאינה צריכה זה מדרבנן, והם רבנו תם** (ראש השנה ל"ג ע"א בתוד"ה הא) **ואחריו שלושנים ראשונים סוברים ככה** (עיי' ברכת ה' ח"א עמ' כ"ט). זאת אומרת לדעתם התורה שאמרה לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא הכוונה להישיבע לשוא, כי זה איסור תורה, אבל אדם שאומר ברכה אפילו שלא צריך מה רע בזה?!

שתי ראיות שזה מדרבנן

ט. חכם אחד רצה להוכיח שברכה שאינה צריכה מדרבנן, מסביר פשוטה מאד, שהרי כל הברכות היום הם מדרבנן (חוץ מברכת המזון בלבד)⁹. איך חכמים יכולים לתקן ברכות כאשר זה גובל באיסור תורה? הגמרא (יבמות צ"ע א') אומרת שחכמים יכולים לעקור דבר מהתורה בשב ואל תעשה, כי לא עשינו בזה עבירה נגד התורה¹⁰, אבל לא יתכן לעשות בקום ועשה נגד התורה¹¹. וא"כ איך חכמים יכולים לתקן מאה ברכות? הרי כל ברכה זו עבירה בקום ועשה כי התורה אמרה "לא תשא". אלא מוכרח שזה מדרבנן. זו קושיא. ובדוחק אפשר ליישב אותה ע"פ מה שאמרו במדרש (עיי' בשו"ת יוסף אומץ להרב חיד"א סימן נ') שמשנה רבנו תיקן מאה ברכות, וא"כ הוא ידע שהקב"ה מרשה לו לתקן את זה. אבל זה לא כ"כ פשוט, כי יש ברכות מאוחרות יותר, כמו הוראה חרבות בבל מברך חמש ברכות (ברכות נ"ז ע"ב), וכי תיקנו אותם בימי משה רבנו? (עיי' בשו"ת בית נאמן שם בד"ה וזכורני). זה סיוע לדעת רבנו תם. ויש לי עוד סיוע לזה, מהגמרא (ברכות ל"ג ע"א) שאומרת: כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר **משום** לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא, ולא כתוב "עובר בלא תשא" אלא עובר "משום", וזה משמע דרבנן¹². גם זה סיוע לדעת רבנו תם בזה.

ביר על אוכל לפני תפלת שחרית

י. אבל כיון שהרמב"ם כותב דאורייתא ומרן וכמה פוסקים כותבים ככה, אי אפשר לעשות נגדם בזה. הרב משה לוי ע"ה תופס שזה דרבנן, כי אמנם דעת הרמב"ם זה דאורייתא, אבל בדעת מרן אפשר לדחות שזה דרבנן. אבל מזה הוא חידש הלכה, **שאם אדם קם בבוקר ולפני שהתפלל בירך למשל על**

9. בספר חסידים (סימן קנ"ה) מובא מעשה בחסיד אחד שהיה מברך לה' על כל אבר ואבר, תודה רבה שבראת לי עינים, שבראת לי מוח, שבראת לי אזנים, שנתת לי אף, שנתת לי לשון, שנתת לי שיניים. וכתב שם: ומקרא מסייעו "כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך" (תהלים ל"ה י'). והרב חיד"א (נדרים ע"פ שם) מתפלל: הרי זו ברכה לבטלה, ואין יקח כל רמ"ח איברים ויעשה מהם רמ"ח ברכות כל יום? והוא מפרש הכוונה שמודה על אבר ואבר ולא מברך ברכה בשם ומלכות. אבל אם נאמר שברכה שאינה צריכה מדרבנן, יכול להיות שאותו חסיד רצה להוסיף עוד ברכות.

10. הרמב"ן (בספר המצוות בשכחת העשין עשה ט"ו) כותב שגם ברכת התורה מדאורייתא (ועיי' במשנה בברכה סי' מ"ז סק"א ובהערת איש מצליח שם), אבל כל שאר הברכות כמו המוציא לחם מן הארץ וכדו' לכ"ז ע"ה זה מדרבנן.

11. השבועי בחק לישראל (פרשת יתרו יום חמישי) כתוב דבר נפלא בהרמב"ם שם (פ"א מהלכות ק"ש ה"ט): למה אמרו חכמים שקריאת שמע של ערבית עד חצות הלילה ולא יותר (שהרי מן התורה זמנה עד הבוקר)? אלא כדי להרחיק את האדם מן הפשיעה. במשנה (ברכות פ"א מ"א) כתוב להרחיק את האדם מן העבירה, והרמב"ם שניה וכתב "מן הפשיעה". הרמב"ם מדייק עד מזה, וכל אות ומהלך שמשנה מהמקורות יש סיבה לזה, וגם כאן זה לא בתנא. אם היה כותב "מן העבירה" משמע שאדם שמבטל קריאת שמע עשה עבירה, ובאמת לא עשה עבירה אלא הפסיד את המצוה, ולכן כתב "מן הפשיעה" כלומר מהרשלנות, וחכמים תיקנו קריאת שמע עד חצות הלילה כדי להרחיק את האדם מהרשלנות הזאת, שלפעמים אדם יכול לחשוב שיש עוד זמן ועדיין יש כוכבים או אומר עוד לא הגיעו "מאזנים" (פעם היה לנו בתנא חכם אחד שהיה עני ולא היה לו שיעון, ובסליחות היה בא כל לילה בדיוק בשעה שתיים-שתיים וחצי, שאלו אותו: איך אתה יודע מה השעה? אמר להם: אני מסתכל בשמים ורואה קבוצת כוכבים שנקראת "מאזנים", כשהם בצד פלוני אני יודע שהגיע הזמן. המאזנים האלה זה השעון שלי בשמים. אולי זה המאזנים של חודש תשרי...). וביתנים עלה עמוד השחר, ונמצא שהפסיד קריאת שמע, לכן הרמב"ם כתב "מן הפשיעה".

12. למשל אם כל ראש השנה ביום שבת, מדין תורה מותר לתקוע בשופר, והרי אפילו בשבת זה לא מלאכה, "חכמה היא ואינה מלאכה", אבל חכמים גזרו שאסור לתקוע בשופר, מחשש שהוא לא יידע לתקוע או הסדר או הטרוםיטין ויילך לחכם שילמדנו ויטלטל את השופר ארבע אמות ברשות הרבים. ואם ישאל אותו: למה נזכרת לבוא עשיו ולא שבעו לפניך? יענה שלא היה לו זמן. ובגלל זה ביטלו תקיעת שופר בשבת (ראש השנה כ"ט ע"ב). הגמרא שואלת: איך יכולים לבטל מצוה מדאורייתא ועונה: לא ביטלו את זה בקום ועשה אלא בשב ואל תעשה, שלא תוקעים בשופר בשבת.

13. הגמרא (גיטין כ"ו ע"א) אומרת: רבי אליעזר מכשיר בכלל חוץ מגיטי נשים שנאמר "וכתב לה" לשמה, כלומר מי שכותב גט שלא לשמו אפילו שזה בטופס (כגון: למנין שאנו מונים פה בעיר פלונית וכו') זה פסול, כי התורה אמרה "וכתב לה" שצריך שיכתוב לשמה. הגמרא מקשה: וכתב לה אתוהר דכתיב, כלומר הכוונה על גוף הגט ולא על הטופס שזה נוסח סטנדרט, וכי על כל אומרים וכתב לה לשמה? והגמרא עונה "אימא משום שנאמר", כלומר במשנה כתוב שנאמר ותגרוס "משום שנאמר", כלומר זה מדרבנן. וא"כ גם כאן שכתוב "משום לא תשא" הכוונה מדרבנן. (ועיי' בשו"ת בית נאמן שם סוף הדיבור הראשון).

סוכריה, יאמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" ולא יאכל את הסוכריה, כי יש אומרים שלאכול לפני התפלה זה איסור דאורייתא, ואילו ברכה שאינה צריכה לדעתו זה דרבנן (ברכת ה' ח"ב פ"א סעיף כ"ז). אבל ההלכה לא ככה, כי אמנם אסור לאכול לפני התפלה, אבל לטעום סוכריה אחת אחרי שכתב בירך מותר לעשות את זה (עיי' בהערות מרן שליט"א בברכת ה' ח"ה עמ' 64-65, ובשו"ת אלישיב הכהן ח"א סי' א' ושם בהסכמת מרן הראש"ל הגרש"מ עמאר שליט"א). אמנם הרמב"ם כתב (פ"ו מהלכות תפלה ה"ד) "אסור לטעום לפני התפלה", אבל לא עד כדי כך שיברך ברכה לבטלה ויאמר ברוך שם.

אין להודיעו שזו ברכה לבטלה

יא. אבל גם לדעת הרב עובדיה שתופס שברכה שאינה צריכה זה דאורייתא, לפעמים חייבים להשתמש בדעת מאן דאמר שזה מדרבנן. פעם אחת היתה אשה שקודם נישואיה הרתה והלכה לרופא והפילה, אחרי זמן הלכה לעיר אחרת, חזרה בתשובה שלימה ונישאה לאברך והם חיים באושר ועושר (כמו שאומרים היום), והנה ילדה בן. האברך אומר: זה בן בכור ויש לי פדיון הבן. אבל בפדיון הבן שואלים את האשה אם לא הפילה ולא ילדה לפני כן, ומה תעשה? אם תספר את זה לבעלה יהיה מזה שנהא וקנאה ותחרות ושם רע על המשפחה, וגם עלול לגרש אותה כמו כלום. הלכה לרב עובדיה וסיפרה לו "צרתה צרה", או ששלחה מישהו אליו ושפך את לבו על זה. הרב אמר לה: אפשר להעלים את זה, אבי הבן יברך בשוגג ולא צריך להגיד לו שכן זה נולד אחרי הפלה, כי כתוב (ברכות י"ט ע"ב) "מוצא כלאים בבגדו פושטו אפילו בשוק", שאם אדם הולך בדרך ורואה שיש לו כלאים ודאי בבגד, צריך לפשוט את הבגד ואפילו בשוק¹⁴. אבל הפוסקים כותבים שזה דוקא אם זה כלאים דאורייתא, אבל אם זה כלאים דרבנן יכול להשאיר אותם (הרמב"ם פ"י מהלכות כלאים הכ"ט ובטור ושי"ע י"ד סי' ש"ג). לכן הרב אומר שיש לנו ספק ספיקא: שמא כדעת רבנו תם שברכה שאינה צריכה דרבנן וממילא לא צריך להגיד כלום, ואפילו לדעת הרמב"ם אם זה בשוגג שאינו יודע שאשתו הפילה בכלל, מברך ולא חייבים לספר לו את זה. ובפרט שרוב ככל הפוסקים הראשונים סוברים שברכה שאינה צריכה דרבנן, והפסוק שאמר "לא תשא" הכוונה שלא להישיבע לשקר, אבל אם מוציא שם ה' ומברך אותו מה רע בזה? וא"כ אין בזה איסור דאורייתא אלא רק דרבנן. ולכן הרב התיר את זה (שו"ת יביע אומר ח"ח חיד"א סימן ל"ב)¹⁵.

זכירה בפה

יב. "זכור את יום השבת לקדשו" (שמות כ"ח). בבביתא בתורת כהנים (פרשת בחקתי פרשה א' אות ג') כתוב: זכור, יכול בלב, כשהוא אומר ושמו הרי בלב אמור, הא מה אני מקיים זכור, זכור בפה. וזה מובא בשו"ת יחווה דעת. אם היה כתוב בתורה רק "זכור" בלבד, מי אמר שצריכים להזכיר שבת "גוט שאב"ס" וקידוש? אבל כאשר כתוב גם "שמור", הרי שומרים דבר בלב, ומה זה זכור? לזכור בפה. איפה מצאנו "זכור" בפה? ירמיה אומר "הבן יקר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד" (ירמיה ל"א י"ט, זו הפסוק יום שני של ראש השנה), אפרים זה עם ישראל¹⁶, "כי מדי דברי בו" כאשר אני מדבר עליו, "זכור אזכרנו עוד", והרי אם אתה מדבר על בן אדם בוודאי שאתה זוכר אותו, ומה החידוש בזה? אלא הכוונה שאני מזכיר אותו פעם אחר פעם¹⁷. זה מרוב חיבה שאוהב את עם ישראל¹⁸.

14. פעם כשהרב עובדיה היה בחור צעיר, באו רשעים להרגיז אתו ואמרו לו שיש לו כלאים בבגד, הוא היה בלחץ ובא לפשוט אתו ברחוב, ואמרו לו: סתם אמרנו לך ככה. אבל אסור להאמין להם, הם בוקי סריקי שמחפשים לצער תלמיד חכם, תגיד להם: זה לאיך? נחכה עד שאחזקו ונבדוק את זה. תדחה אותם שילכו לגיהנם, איך הם עושים דבר כזה? אח"כ הוסיף עוד נופך בזה, שצריך ללמד את הכהן שלא לשאול את האשה אם הפילה לפני כן, כי היא יודעת שהפילה, "לב יודע מרת נפשו" (משלי י"ד י'), אלא אומר רק "זה הבן בכור הוא" בלי שאלות. למה תכריח אותה לענות תשובה שקרית? (שם אות ה').

15. למה? כי הוא הבן של יוסף, שהיה זן ומפרנס את כל האחים שלו. וכמה פעמים כתוב "אפרים" זה כולל את כל עם ישראל.

16. ירמיה הנביא מדבר תוכחות נוראות, אבל כאשר הוא מדבר מתוך אהבה לישראל זה משהו מהדים, ואין מי שמדבר ככה. פעם ראה בחלומי איכרים ורועים בעדר בשעה שחצי ארץ ישראל נחרבה בזמן סנחריב ושלמנאסר וכל הרשעים האדורים ההם, ועל זה אמר: "על זאת הקיצוניות ואראה ושנתי ערבה לך" (שם פסוק כ"ה), כלומר פתחת את העינים, וכל מה שראית היה חלום כ"כ יפה, היתה לי שינה כ"כ עריבה ומתוקה.

17. כתוב בפסוק אחד בפרשת בהעלותך: "ואתה את הלוי תתנים לאהרן ובניו מתוך בני ישראל, לעבוד את עבודת בני ישראל באהל מועד ולכפר על בני ישראל, ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשית בני ישראל אל הקודש" (במדבר ח' י"ט). חמש פעמים "בני ישראל" בפסוק אחד. מרוב חיבה שהקב"ה אוהב את עם ישראל, וכמה שיעשו וישתגעו נגד השבת וכיצא הם אז מסכנים חסרי דעת, מה לעשות להם? וכי אדם שיש לו בן בשוגג ב"מ יחרוג אותו? הוא יודע שעוד מעט יכנס לו שכל. ובפרט שיש כמה צדיקים וחסידים ולמדנים בעם ישראל. (עיי' בעלון מס' 67 אותיות ד'-ה').

בית ההוראה כסא רחמים
בנשיאות מרן רבי רבנו מאיר מאזוז שליט"א
מנהל טלפוני: 02-5353-383
02-5353-383
בית ההוראה
פסוק: 12:00-24:00
סוף: 00:30
02-5353-383
www.beth-horah.org.il

נשים חייבות בקידוש והבדלה

יג. מה זה זכור בפה? שגם הנשים חייבות בזה, ואפילו שזה מצות עשה שהזמן גרמא, כי הוקש זכירה לשמירה, כמו שבשמירה צריכות לשמור את השבת כי הם חייבות בכל מצוות לא תעשה, גם בזכירה מצוות להזכיר את השבת. הרב עובדיה ע"ה (בשו"ת יביע אומר ח"ד חאו"ח סימן כ"ג) כתב תשובה ארוכה בזה, שהזכרת הקידוש זה גם בכניסה וגם ביציאה, זכור בכניסת השבת וזכור ביציאת השבת. **לכן אם הבעל לא נמצא בבית כי הוא מגויס או מכל סיבה שתהיה, האשה יכולה לעשות הבדלה. היום מכניסים להם בראש שאשה ששונה מכוס ההבדלה יצמח לה זקן... אבל לא יצמח לה כלום, זה סתם דמיונות שוא.** המגן אברהם (סימן רצ"ו סק"ד) כתב שאשה לא תשתה מכוס הבדלה, כי לפי דעה אחת עץ הדעת שאכל אדם הראשון היה גפן (ברכות מ' ע"א), וא"כ לא מתאים שתברך הגפן במוצאי שבת. אבל זה רק מנהג בעלמא, ולכן כאשר אין ברירה האשה תעשה הבדלה ותשתה רביעית ותברך ברכה אחרונה ותעשה הכל. ואין הבדל בין זכור לשמור בזה.

בא"י אין לספרדים לברך על ההלל ברח"ה

יד. יש כאלה חושבים שיהדות ג'רמא זו יהדות שירדה מהשמים. ולאחרונה היתה כתבה על ג'רמא בעיתון חרדי, ואח"כ מישוה שלח אליהם מכתב והדפיסו אותו, והוא כותב שם שיהדות ג'רמא זה אשכנזים. איך הגעת לזה? **דבר ראשון**, שמברכים על ההלל בראש חודש (ברית כהונה מערכת הרי"ש אות ה'), וזה מנהג האשכנזים. **דבר שני**, שמברכים על הדלקת נרות אחרי ההדלקה (ברית כהונה אר"ח מערכת השי"ן אות ב'), וזה מנהג האשכנזים שכתב הרמ"א (סימן רס"ג ס"ה). **דבר שלישי**, שלא עושים נשיאות כפים כל יום אלא רק בשבתות וחגים בלבד (ברית כהונה מערכת הנו"ן אות א'), וזה מנהג האשכנזים. (ואולי עוד דבר רביעי ושכחתי אותו). אבל כל הקושיות שלו שטויות והבלים. קודם כל לגבי ההלל בראש חודש, רוב העדות הספרדיות היו מברכות על ההלל, והמנהג בתנוס ובמרוקו היה ככה¹⁹. הרבה חכמים שהגיעו לארץ ממרוקו ומתנוס אומרים בכח "אנחנו מברכים על ההלל בראש חודש". אמנם לא עושים ככה, אבל הם עקשנים קצת מה נעשה להם?...

הברכה על הדלקת נרות השבת

טו. דבר שני על הדלקת נרות, **אמנם מרן בשלחן ערוך** (סימן רס"ג ס"ה) לא כתב בפירוש שמברכים לפני ההדלקה, כי אם היה כותב בפירוש לא היה שום ספק בזה. **אבל ככה מוכח מדבריו בבית יוסף** (שם). הרמב"ם (פ"ה מהלכות שבת ה"א) כותב בפירוש "מברך לפני ההדלקה אשר קדשנו במצוותיו וצונו להדליק נר של שבת"²⁰. ומרן סתם כי היה פשוט לו הדבר הזה. **אבל בא הרמ"א שם וכתב שצריך לברך לאחר ההדלקה**, אבל לא כתב שיש נוהגים לברך לפני ההדלקה ואנחנו נוהגים אחרת, אלא כתב בפשיטות את המנהג שמברכים אחרי ההדלקה, וקיבלו דבריו כהלכה למשה מסיני. ולא רק זה, אלא שגם הרב חיד"א (מחזיק ברכה שם סק"ד) כותב שבלייל שבת הברכה של הנרות אחרי ההדלקה. כנראה חשבו שזו חומרא כי אחרי שבירכה על ההדלקה כבר קיבלה שבת ואין תדליק אחרי זה! **אבל ההלכה לא ככה**. והרב עובדיה ע"ה כתב כמה תשובות ונלחם על זה, והסביר כמה פעמים את זה (שו"ת יביע אומר ח"ב חאו"ח סימן ט"ז, ח"ו חאו"ח סימן מ"ח אות י"א, ח"ט חאו"ח סימן כ"ד, שו"ת יחווה דעת ח"ב סימן ל"ג ועוד)²¹. אמנם הרב (שו"ת יחווה

19. פעם שאלו את מרן רבי כלפון ע"ה: אתה אומר שאי אפשר לעשות נגד מרן להקל אלא רק להחמיר, וא"כ איך אנחנו בג'רמא נוהגים שהחזן מברך "לקרוא את ההלל" בראש חודש? והרי מרן אומר שאסור לברך. ענה להם: **מרן לא אמר שאסור לברך על ההלל בראש חודש, אלא כתב שהרמב"ם** (פ"ה מהלכות חנוכה ה"ז) **סובר שלא לברך ובארץ ישראל נוהגים כמותו**. אבל אם נלך על "פ"ה הכללים הרגילים הרי הרי"ף (שבט דף י"א ע"ב מדפי הרי"ף) והרא"ש (ברכות פ"ב סימן ה') מתיירים לברך, וא"כ בג'רמא לא נהגו כמו הרמב"ם (שו"ת שו"א ונשאל ח"ב א"ח סימן כ"ט).

20. הרמב"ם יש בו משהו מיוחד שלא משאיר אותך בספק בכלל. פעם בילדותי אמרתי **לאבא ע"ה** שבפסח שני אוכלים קרבן פסח בלייל ארבעה עשר באייר, ואמר לי: מה פתאום? בלייל חמשה עשר. אמרתי לו: כולם יודעים שבי"ד באייר לא אומרים בו תחנון, ואילו בלייל כבר אומרים תחנון. התווכחנו על זה, ואמר לי: בוא נפתח את הרמב"ם. פתחנו את הרמב"ם בהלכות קרבן פסח (מנין המצוות אות ו'), וראינו שכתב שם: **"לאכול מצה ומרור בלייל ט"ו באייר"**. אבא אמר לי: אתה רואה איך הרמב"ם משחרר ("פידח" בערבית) ומגלה את הכל, לא מעלים ולא מסתיר כלום, אלא אומר לך את המציאות. **למה בארבעה עשר אנחנו לא אומרים תחנון? כי באותו יום מקריבים את הפסח, אבל האכילה בלייל**. והרבה טועים בזה. (וע"ע בספר מגדולי ישראל ח"א עמ' ס"ח).

21. כאשר אמרו לו "אנחנו במרוקו נוהגים אחרת", ירד עליהם: הנשים במרוקו עמי הארץ, אוכלים בלי ברכה, בהמות האלה. אבל אמר ככה בשעת כעס ולא התכוון לומר כאלה דברים, אלא לומר שזו טעות להלכה.

דעת שם) מביא ראייה ממאמר מרדכי (סימן רס"ג סק"ד) שהמנהג לברך לפני ההדלקה. אבל באמת ממאמר מרדכי לא כתב שהמנהג ככה, אלא שע"פ הדין צריך לברך לפני ההדלקה. ואפילו אם היה אומר שככה המנהג, הרי הוא היה בקהילה קטנטונת בצרפת "קראצפאנטרס" (אמנם היום אין יהודים שם אבל היא קיימת עד היום הזה), וכי נבנה על מנהג כזה? והרי הרב חיד"א (שם) ובן איש חי (ש"ב פרשת נח אות ח') וחסד לאלפים כותבים אחרת. (וע"ע בקובץ ויען שמואל חלק י"ט סימן י"ז). לכן אל תוכיח מזה שג'רמא אשכנזים, כי הם מסכנים לא אשכנזים... אלא מבטאים עין וחיות וקו"ף ומבטאים הכל.

"הטבת חלום" בברכת כהנים בשבת

טז. הדבר השלישי שלא אומרים ברכת כהנים רק בשבתות ובחגים, אמנם זו אמת, אבל לא בגלל שהם אשכנזים אלא בגלל שהם טרודים בעבודה, "על המחיה ועל הכלכלה", ואין להם זמן אפילו שתי דקות שעושים נשיאות כפים, "הרצים יצאו דחופים בדבר העבודה" (ע"פ אסתר ג' ט"ה), ואין להם ברירה אחרת. וא"כ איך אפשר להביא ראייה מזה! השבוע למדתי משהו בזה, **אדם שחולם כמה חלומות במשך השבוע ונפשו עגומה עליו ורוצה לעשות "הטבת חלום"**²², **אומר נוסח מסוים בשעת נשיאות כפים**. פעם הייתי אומר את זה, אבל אני לא יכול להגיד כל פעם את הנוסח הזה, אז בשבת הייתי אומר על כל השבוע. **אח"כ ראיתי להרב מגן אברהם** (סימן קכ"ח ס"ק ע') **שכותב שאסור להגיד בשבת "רבונו של עולם"**, משום שאתה מבקש דברים בשבת, ואסור לשאול צרכיו בשבת. אמנם היה לי פשוט שמותר להגיד את זה, שהרי אדם יכול אפילו להתענות תענית חלום בשבת (ש"ע סימן רפ"ח ס"ד), וכי לא יכול לומר כמה מלים על החלום? אבל כיון שמגן אברהם אמר אחרת הפסקתי לומר את זה. והנה השבוע ראיתי בחזון **עובדיה-ט"ו בשבט וברכות** (עמ' שפ"ה-ה פ"ו) **שכותב שאפשר לומר את זה בשבת, ורבנים גדולים אמרו את זה, ולא כדעת מגן אברהם. לכן כל מי שיש לו דמיונות, פעם בשבוע או פעם בחודש בשעת נשיאות כפים, יאמר את הנוסח הזה**. הרב ברוך אפשטיין זצ"ל כתב ספר על התפלה "ברוך שאמר" (ברוך שאמר - ברוך התחיל לומר), וכותב שם (תפלות השנה עמ' שמ"ה): **אנחנו האשכנזים עושים נשיאות כפים בחגים בלבד**, ולכן בודאי שיש לך מחג לחג יותר מחלום אחד בלבד, וא"כ אל תאמר חלום חלמתי אלא "חלומות חלמתי", כלומר הרבה חלומות (חכם אחד כתב ספר מלא חלומות שלו וקרא לו "אשר חלמתי"). אם החלומות טובים ונפשך לא עגומה לא צריך לעשות את זה, אבל בכל זאת אולי יש משהו בזה, לכן בחגים תאמר "חלומות חלמתי".

אבל אם אתה עושה פעם בשבוע תגיד "חלום חלמתי".

"על כן ברח' את יום השבת ויקדשהו"

יז. בקידוש של יום שבת אומרים מזמור לדוד ה' רועי, ואח"כ אומרים: אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וכו', אז תתענג על ה' והרכבתך על במותי ארץ, והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דיבר. ושמרו בני ישראל את השבת וכו'. וממשיכים: "על כן ברח' את יום השבת ויקדשהו". שאלו את **רבי יוסף חיים** ע"ה (שו"ת רב פעלים ח"א סימן י"א): הרי מה שאומרים "על כן ברח' את יום השבת ויקדשהו" זה חצי פסוק (בשמות כ' י"א), ואסור לחלק פסוק לשנים, שהרי **"כל פסוקא דלא פסקיה משה אנן לא פסקינן ליה"** (מגילה כ"ב ע"א). **והוא חידש כלל בזה, שאם יש אתנח בפסוק אז החלק השני נחשב כפסוק בפני עצמו ואפשר לחלק אותו**. וכנראה הכלל שלו אמיתי, כי יש הרבה מקומות שאי אפשר

22. ולא צריך ללכת לאיזה "עיראקי" שיאמר לו במשך חצי שעה: חלמא טבא חזית, חלמא טבא חזית, חלמא טבא חזית. שלוש שלומות שלש פדיות וכו' (עיין ברכות נ"ה ע"ב). אלא יש דרך פשוטה מאד בלי לספר לאף אחד, שבאותו יום בשעה שעושים נשיאות כפים בתפלה, אומר את הנוסח: רבונו של עולם, אני שלך וחלומותי שלך. חלום חלמתי ואיני יודע מה הוא, בין שחלמתי אני לעצמי ובין שחלמו עלי אחרים, ובין שאני חלמתי על אחרים וכו', אם טובים הם חזקם ואמצם כחלומותי של יוסף הצדיק, ואם צריכים רפואה רפאם כמי מרה ע"י משה רבנו וכמי יריחו ע"י אלישע וכו'. **וכשם שהפכת קללת בלעם הרשע לברכה, כך תהפוך כל חלומותינו לטובה ולברכה**. בנוסח הזה יש כוונה עמוקה, אבל אנשים לא מבינים וסתם אומרים את זה, איך אומר יחזקאל הנביא? "והנך להם כשיר עגבים יפה קול ומטיב נגן, ושמעו את דברך ועושים אינם אותם" (יחזקאל ל"ג ל"ב). בהתחלה אמר "רפאם" ופתאום אומר "כשם שהפכת", הרי כבר אמרת לרפא אותם, "רפאתי למים האלה" (מלכים ב' ב' כ"א)? אלא יש שלשה סוגים של חלומות, יש חלום טוב ומתפללים שיתקיים, יש חלום שצריך רפואה ומתפללים שירפא אותו כמו מרים מצרעתה וכו', **ויש חלום רע שצריך להפוך אותו לטובה**, אבל מסדר התפלה לא רצה לומר שאם זה חלום רע תהפוך אותו, ולכן אמר: **וכשם שהפכת קללת בלעם הרשע שכולה רעה לברכה, ככה תהפוך כל חלומותינו לטובה ולברכה**.

ה' את יום השבת ויקדשהו, יש לו את התירוף של רב פעלים.

"לא תרצח"

יח. "לא תרצח" (שמות כ' י"א). פעם היו דפוסים שמנוקד בהם "לא תרצח", צד"י בפתח וחי"ת בקמץ. מה הדבר המוזר הזה? **רבי מנחם די לונזאנו** היה עם חוש הומור²⁴, ובספר אור תורה על החומש (דף כ"ב ע"ב) הוא כותב: פעם ראיתי כמה זקנים בטלנים, ושאלתי אותם מה זה שכתוב כאן בחומש "תרצח"? והתשובה הטובה שבהם שזו מחלוקת בן אשר ובן נפתלי, ולכן עשו גם קמץ וגם פתח... אבל באמת זה תלוי בטעמים, לפי הטעם התחתון "לא תרצח" לא תנאף, הצד"י בפתח, אבל לפי הטעם העליון שאנחנו קוראים בספר תורה א"כ "לא תרצח" הצד"י בקמץ כי זה סוף פסוק. ולכן ניקדו שניהם הקמץ והפתח ביחד. אבל בדורות האחרונים אמרו שזה מסבך את הקורא והמתפלל והלומד בזה, והדפיסו את הטעם העליון והטעם התחתון כל אחד לבד, וממילא אין כבר ספיקות בזה.

מתי מותר לגנוב?

יט. "לא תגנוב" (שם). בזוהר (פרשת יתרו דף צ"ג ע"ב) כתוב דבר נפלא, **שהמלה "לא" בטעם מפסיק, כלומר "לא, תגנוב", כי לפעמים מותר לגנוב, מתי מותר דבר כזה? "למיגנוב דעתא דתלמידה"**, אם הרב רוצה לדעת מה חושב התלמיד, עושה לו גניבת דעת כדי לדעת מה הוא חושב. ואפילו "למיגנוב דעתא דרביה", שאם רבו לא רוצה ללמד אותו כי אין לו מצב רוח, יכול התלמיד לומר לו: הסגנון שלך כ"כ מתוק וכ"כ נפלא וכו', עד שזה יתחיל להשפיע עליו וילמד אותו²⁵. אבל הפשט לא ככה, אלא כאשר ישרק שתי מלים בפסוק לא עושים מאריך סוף פסוק אלא טרחא סוף פסוק. והנה למשל בפסוק "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח" (דברים כ"ה י"ט), שג"כ מוטעם בטרחה, וכי גם שם הכוונה שתשכח את זה?! (ועייין בספר סנסן ליאיר עמוד י"ט).

איך אפשר לא לחמוד?

כ. הפסוק האחרון "לא תחמוד" (שם פסוק

24. הוא היה חולה וסובל הרבה, וגם נדד הרבה ולמד כמה שפות, ואמר: בתוך הנדודים שלי למדתי את השפה הפרסית והרומית והיוונית. וכאשר ילד שלי במדרש שלא מבינים אותם, הוא אומר: הרב מתנות כהונה כתב שטויות, והפירוש האמיתי כך וכך. הרב חיד"א (שם הגדולים מערכת ספרים ערך מעריך) משיב אותו מאד, וכותב שהפירוש שלו מדעיי ולא סבריי, שלא אומר מתוך סברא אלא מתוך מדע. אבל לא תמיד הסכימו לדבר הזה.

25. פעם בא אחד לאבא לבית הדין, והיה אומר לו: הרב, אתה זוכר כשהיית ילד קטן בגיל עשר-אחת עשרה שיחקנו ביחד, ואבא ענה לו: אני זוכר את זה. והוא ממשיך: אתה לקחת אבן וזרקת וקלעת בגלית הפלישתית והפלת אותו?... אבא אומר לו: אני זוכר, ובאמצע שואל אותו: מסכת שיקורים" (לא בכ"ף אלא בקו"ף), וכשמע את זה הבין ואמר: אוי, כל מה שלימדתי אותך הכל הלך לאיבוד. פעם ע"ד אורי שטיינמן (זה עו"ד חרדי. ופעם האדמו"ר מקלויזנבורג בחר בו ואמר לו כאשר החילונים מתנפלים עלינו אתה תטפל בהם. הוא עשה משהו שנקרא "מנוף", ולא יודע אם זה קיים היום) ראה בתולדות אבא את הסיפור הזה, ופגש אותי ואמר לי: מאד נהניתי מהסיפור הזה, מנין לאבא שימותר לעשות דבר כזה? אמרתי לו את דעת הרב, וא"כ גם בבית הדין מותר לעשות דבר כזה.

לתרץ אותם רק ע"פ הכלל הזה. (ועייין בירחון יתד המאיר תמוז תשע"ח סי' קל"ט). אבל למה לא קוראים מההתחלה של הפסוק הזה? בדקתי בספר בית מנוחה²⁶, וראיתי בקידוש שם (דף ר"ג ע"א) דבר נפלא מאד, שבמקום "ושמרו בני ישראל את השבת" כתוב: זכור את יום השבת לקדשו ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי וכו', וינח ביום השביעי על כן ברח' את יום השבת ויקדשהו. וא"כ הקושיא לא מתחילה, כי קוראים את כל הפסוקים האלה. למה היום לא אומרים ככה? יש לי השערה ונראה שהיא נכונה, כי אם אומרים "כי פי ה' דיבר - זכור את יום השבת", משמע שרק את זה פי ה' דיבר, ויטעו לומר שרק את זה קיבלנו בתורה. וכמו שהרמב"ם (שו"ת הרמב"ם ירושלים תרצ"ד סימן מ"י) כותב לגבי עמידה בעשרת הדברות, שאסור לעמוד כי אתה עושה בתורה הפרש בין קצתה לקצתה

והתורה כולה דבר אחד (וע"ע בעלון מס' 14 אותיות כ"ה-ל"ב ועוד). אבל במקור היה כתוב "זכור את יום השבת", למה? כי "פי ה' דיבר" הכוונה שדיבר בעשרת הדברות "זכור את יום השבת", אלא שאח"כ החליפו את זה וכתבו "ושמרו בני ישראל את השבת", והשאירו את המשפט האחרון "על כן ברח' את יום השבת ויקדשהו" [והוא כהמשך ל"וביום השביעי שבת וינפש" כעין מה שכתוב בתחילת הפסוק שלו "וינח ביום השביעי"]. וממילא הקושיא לא מתחילה כאן. לכן מי שאומר בקידוש "על כן ברח'

23. אנשים לא יודעים את הערך של הסיפורים האלה בית מנוחה ובית עובד. אמנם יש לנו סיפורים כמו תפלת ישרים וחזון עובדיה ויחיה דעת וכו', אבל הסיפורים שמביאים הלכות ונוסחאות ישנות הולכים לאיבוד. למשל אני אומר שאחרי שאדם לבש את הטלית והשליך את הכנפות אחרת, לא יאמר שם "מה יקר", כי עדיין לא הוריד את הטלית על הגוף, אלא יחכה אחרי שיעשה פעם שניה ויוריד את הטלית, ואז יגיד "מה יקר" (עייין בשו"ת איש מצליח ח"א חזו"ח סוף סימן ה'). ויש כאלה שאומרים לי: מנין לך? אתה משנה מנהגים וכו'. אבל שידברו עד מחר, כי יש לי הוכחות לזה. הוכחה ראשונה, הרב נאה (שיעורי תורה עמ' ש"ח) כותב שהנהגים לכסות את העינים בטלית לא קיימים מצוות עטיפה בזה, ויש מנהג כזה לכסות את העינים בטלית, כי הם מבינים מה שכתוב "למטה מפני" (בטור ובית יוסף או"ח סימן ח'). הכוונה לכסות את העינים עד למטה, אבל כתוב "כעטיפת הישמעאלים" וכי הישמעאלים הולכים בעצימת עינים?! אם ככה מזמן היו הולכים כולם, "וישליכו אותם הבורה" (ע"פ בראשית ל"ד כ"ד)... ובודאי שחייבים לפתוח את העינים, ויש הוכחות לזה (עייין בשו"ת איש מצליח שם). והוסיף שם עוד: וממילא פסוקי "מה יקר" הפסק בין הברכה ללבישה. כלומר אם מכסה את העינים ועוד לא הוריד את הטלית, א"כ כשאומר "מה יקר" זה הפסק. שמע מינה שאי אפשר לומר "מה יקר" רק אחרי שלבש את הטלית. ואם תאמר א"כ למה פעם נהגו בתנוס ובג'רבא להגיד מיד "מה יקר" עוד לפני שהורידו הטלית על גופם? התשובה לזה, כי בזמנם היו מורידים את הטלית על הגוף מיד לאחר הברכה. ורק בן איש חי (ש"א פרשת בראשית אות ה') חידש ע"פ דברי הרב האר"י שלא להוריד על הגוף אלא רק בצואר בלבד, ולכן לא יתכן להפסיק שם כי עוד לא קיימת את המצוה, וכי עשית את הטלית עניבה?!... (פעם היה אחד בתנוס שהיה עושה את הטלית כמו עניבה, ואמרתי לו: זה "גרבאט" (עניבה בערבית), אמר לי: מה? בעניבה? גם גרבאט זה לבוש. חזק וברוך...).

הוכחה שניה, בסידור בית עובד (דני ברכת הטלית אות כ"ה) לא כתוב שאומר פעמיים "מה יקר", אלא כתוב שלובש את הטלית ואח"כ לוקח שתי הכנפות הימניים וזורק אותם מאחורה, וככה עושה בשתי הכנפות השמאליים. ואחרי שגמר הרב בית עובד את כל ההלכות כותב לומר "מה יקר חסדך", למה כתב רק פעם אחת? כי אומרים את זה בסוף. וגם הרב עובדיה דעתו ככה (הליכות עולם ח"א עמ' ג'), ואפילו שלפי דעתו מי שאמר "מה יקר" מיד לא נחשב הפסק כי כבר התחיל במצוה, אבל למעשה כתב שאומר "מה יקר" בסוף.

חמשה חומשי תורה עם פירוש "תורת רחמים" למרן רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל

שמחת חן (מהדורה חדשה)

חיים ושלום

דוד יצחק על התורה למרן ר' יצחק טייב ע"ה

ה' תהלת

מאמר רחמים

תקפו של נס ניתן להשיג גם בצרפתי

צרפתי

מנחת ערב

הספר החזון והמהפכה הצועד בעקבות עשר המהפכות שחולל מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל בחזונו הגדול בתיבתו ועריכתו של הסופר הרב עובדיה חן

הרחון והחמסות

08-6727523

כתובות מוקדי מכירת ספרי מכוון אורח צדיקים: בני ברק: ר' עקיבא 129 03-6168435 | אלעד: רחוב יוסי בן קיסמא 41 משפחת מאניה | קרית גת: חנות תשמישי קדושה 'נחשבה טהורה' על יד תחנה מרכזית (בתאום במשרד) | אשדוד: 050-4174471

ניתן להשיג את הספרים בצרפתי: "טועמיה חיים" - מסכת חיון של הרב חיים הכהן זצ"ל, "מנחת ערב" - על התורה ו'תוקפו של נס' - פירוש על מגילת אסתר בירושלים גם בשכונת בית וגן אצל משפחת רימון רח' אליעזר 1/7.

לא להכניס עיתונים פסולים וכ"ש אייפון

כא. אדם צריך לדעת "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" (במדבר ט"ו ל"ט), לא להסתכל בכל דבר בעולם, ולא להכניס הביתה עיתונים פסולים, כי זה רעל. ו"אייפון" על אחת כמה וכמה. כאשר יש לך איזו חמדה תסגור את העינים, "אין חוצץ בפני התאווה כעצימת העינים" (עיין בספר אסף המזכיר ערך אין חוצץ). ובפרט בימים האלה ימי השובבי"ם²⁹. ובזכות זה הקב"ה יקבל את התפלות שלנו. לכן כל אדם ישתדל ויתפלל לקב"ה שהבנים והנכדים שלו יילכו בדרך טובה, וכן יהי רצון ונאמר אמן.

מי שברך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את כל הקהל הקדוש הזה, אלה ששומעים בבית הכנסת, אלה ששומעים ב"קול ברמה", ואלה שאח"כ קוראים בעלון "בית נאמן". הקב"ה ימלא כל משאלות לבם לטובה, בבריאות איתנה והצלחה רבה, ויראו הרבה נחת מילדיהם בניהם ונכדיהם, ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן ואמן.

ואמרתי לו: החוצה, מה השגעון והטירוף הזה? אחד אחר אומר לי: איך אתה מדבר נגד פלוני שמחזיר בתשובה? ומכניס את הרגל שלו מבעד הדלת כדי שלא אוכל לסגור אותה. אמרתי לו: אדוני, אני מדבר ואם לא טוב בעיניך אל תשמע אותי.
29. פעם הייתי בפריז בזמן השובבי"ם, ואמרו לי שעושים תענית דיבור שם. התפלאתי שעושים תענית דיבור במקום כזה. הרב עובדיה ע"ה היה אומר: "אני שמרתי ארחות פריז" (תהלים י"ז ד), כי הרבה פרוצים שם. הלכתי לשם, וראיתי בית הכנסת מלא אנשים שקוראים תהלים והכל. אמרתי להם: אתם תוניסאים, וידוע שבתונס באה צרפת והחריבה הכל ע"י האליאנס וכו', למה עשו את זה משמים? אלא זה "זריקת חיסון" שתגברו על ההשפעה הטמאה בפריז, שנאמר בתהלים "כי בחנתנו אלקים צרפתנו כצורף כסף" (תהלים ס"ו י), "כי בחנתנו אלקים" - בחנתנו גימטריא תונס, "צרפתנו כצורף כסף" - שהבאת אותנו לצרפת ואנחנו זכים וצרופים שם. בצרפת אתה יכול לדבר עם בני אדם אפילו חילוניים בנחת ובשכל, והם מוכנים לשמוע הכל. ואילו במקומות אחרים מסכנים עבר עליהם מאתים שנה של גזירות וצרות ושואה והשכלה, וכבר אי אפשר להחזיר אותם. אבל כמה שאפשר להציל אפילו נפש אחת מישראל, כל העולם לא שוה את הנפש הזאת.

י"ד). אבן עזרא שם כותב שיש הרבה שואלים: איך אפשר לצוות לא לחמוד? והרי אדם רואה דבר, חומד אותו, מה לעשות?! והוא מסביר בטוב טעם את זה, שאם אדם רואה בת מלך והוא חומד אותה, האם עולה בלבו שפעם יקח אותה לאשה?! הרי מרחק גדול בינו לבין בת המלך, וממילא מסיח אותה מדעתו. לכן אתה צריך לדעת כל דבר לא שלך אל תחמוד אותו. זו הבעיה שיש לנו בימי השובבי"ם ובכל השנה כולה. ובמיוחד שיש היום כ"כ הרבה דברים שמחריבים בתים, כי בחוץ לארץ אפילו שיש פושעים הם נזהרים ושומרים עצמם מאשת איש, ואילו כאן "חרדים" ואתה לא יכול להיות בטוח בהם. "מנע רבים מתוך ביתך ולא הכל תביא ביתך" (יבמות ס"ג ע"ב), זה מאמר של בן סירה ששוה מליונים. אם אדם רוצה להיפגש איתך, תאמר לו: אדוני, בוא ניפגש במשרד או בבית הכנסת (אם זה דברי תורה) או בבית קפה²⁶, אבל לא להכניס אנשים הביתה, כי לפעמים הם פושעים או גנבים. והיו מקרים כאלה באשדוד וגם בבני ברק²⁷, לכן אל תכניס אנשים הביתה. יש פתגם בערבית "אל תכניס לביתך אלא רק חטה ושעורה", כי אתה לא יכול לדעת מי הם בני אדם האלה²⁸.

26. כך נהג רבי שמואל עינאן ע"ה, שהיה מארגן בבית-קפה בתל אביב את הפגישות של יהדות יוצאי ג'רבא, ואם רוצים לשלוח חבילות שולחים עם מוניות "יעד דרומה" שהיו שם. (הוא אוהב את הדרום כל הזמן, ג'רבא בדרום ועשו חנות חיי הדרום, ועלון שנקרא הד הדרום, "דר-רום").

27. אחד סיפר לי שמישהו עשה חוג של בעלי תשובה בבית, ובא אחד מבעלי התשובה והחזיר את אשתו בשאלה, והרס לו את כל הבית. וגם באשדוד היה מקרה כזה, שוטה אחד שרצה להוסיף שעות לבן שלו בכיתה ד', הלך לתלמוד תורה של חסידים ואמר לאחד הרבנים שמלמד את בנו: אני מחפש מורה לילד שלי כי אני לומד דף יומי, אמר לו: אני טוב בשביל זה. הוא ראה שהרב הזה חסיד עם פאות עם זקן עם ציציות ועם כובע (ראשי תיבות "כולם בחכמה עשית"), וא"כ הכל בסדר. אבל תוך ששה חדשים הרס לו את הבית, ואשתו בת צדיקים וחסידים נתגרשה מבעלה, והרשע רצה לקחת אותה לאשה, אמרתי לו: לך לבית דין ותאמר להם שזה רשע מרושע, אח"כ חיפש אשה אחרת. פעם אחד עמד על ידי הדלת ואמר: יש לי שאלה, אמרתי לו: תגיד מה השאלה, אמר לי: אני רוצה להיכנס לבית. נכנס ואמר לי: אני צריך שלש מאות שקל דחוף! אמרתי לו: למה שלש מאות שקל דחוף? אתן לך מאה שקל ותמשיך לחפש אצל אחרים. אמר לי: אני לא זז מכאן, אמרתי לו: אם ככה לא תקבל גם פרוטה אחת. בסוף נתתי לו מאה,

פניה זו בחסות
אפיקים
מחנות סיוע פנים

מיניבר נעם 1 המהודר לשבת - בלי שאלות!

אלה:
אנשי השג"ל השב"ק בקריאת הגה"א'ים השכונת'
וקיב"א חט"פ טעים שיש בגוכו כרטיס ג'יורד
(השג"ל או נאד).
אנחנו הקדושה נאגה זאג ושאגה
האק מוגר אטאל חט"פ זה או אולי הוא חוקצה
שהא כסיס אכרטיס ג'יורד?

תשובות יש לשלוח למייל: israel@afikim-water.co.il או לפקס: 02-5807576
בין הפותרים וכונה תוגרל מכונת קפה איכותית!

למחמירים:
מעקף יחודי
ללא חשש
בורר

הזוכה בפתרון החידה:

דוד נחמן קריספין
אלעד

תשובה
לשאלת יתרו

אין חל חיוב קידוש קודם תפילת שחרית ומשום כך מותר לשתות אז מים, תה וקפה ואין צורך בקידוש כמבואר בשו"ע (סימן רפ"ט סעיף א').
וכן הוא הדין גם בנשים שנוהגות להתפלל בקביעות שחרית שאין חובת קידוש חלה עליהן קודם תפילתן. וכ"פ בכף החיים (אות ע"ב).
וכ"פ פ"מנוחת אהבה (ח"א ע"ב קל"ח). וע"ש. וע"ע בחו"צ שבת-ב עמוד קס"ו והלאה.

נעם

נבדק ואושר לשימוש ע"י בד"ץ מהדרין | כ-40 כוסות מים רותחים | בטיחותי במיוחד לילדים!

8510*

מבית
אפיקים
מחנות סיוע פנים

אולם תצוגה חדש! גבעת שאול 40 ירושלים

זורם ברגע אחד

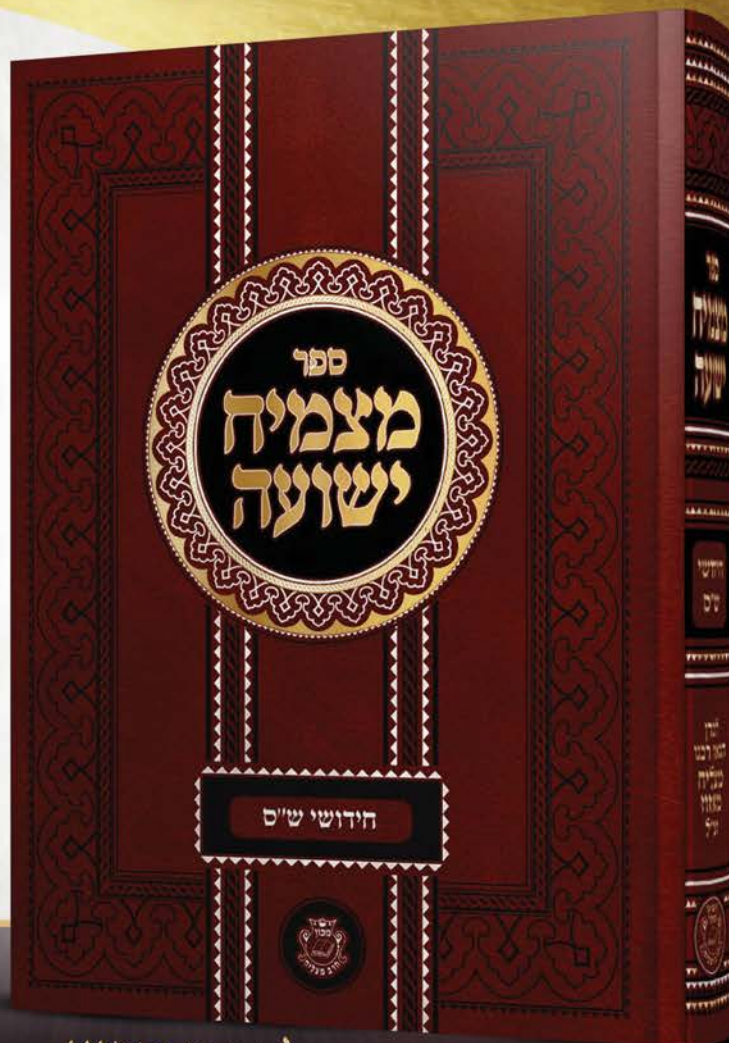

אנו שמחים לבשר לעולם התורה
על הוצאתו לאור של
ספר "מצמיה ישועה"

מצמיה ישועה

מהקדמת מרן רה"י הגאון הגדול
ר' מאיר מאזוז שליט"א בן הגהמ"ח:

**” וגם חידושי
הגמרא שלו כתובים
בדיוק עצום ובעיון
נמרץ שנוקב ויורד עד
התהום ”**

בעקבות תרומה שנתקבלה לזיכוי הרבים
כולל או אוצר ספרים המעוניינים לקבל סט אוצר ההלכה
ללא תשלום
נא להעביר מכתב בקשה חתום ע"י ראש הכולל או מנהל אוצר הספרים
בצירוף מס' טלפון. לדוא"ל: barakdanit@gmail.com

**מחיר
מבצע**

לרגל ההוצאה
ולרגל הילולת
הגה"ק מרן
ה"איש מצליח"

45
בלבד

**חידושי ש"ס, למרנא ורבנא,
מר דיינא, דנחית לעומקא דדינא,
גאון ישראל וקדושו, נזר אלקיו על ראשו,
כמהר"ר מצליח מאזוז זצ"ל הי"ד**
ראב"ד בתונס, מייסד וראש ישיבת "כסא רחמים" ספרדית בתונס.

הספר נדפס מעצם כ"י המחבר, אשר היה ספון עשרות שנים עד לפענוחו
והוצאתו לאור בתוספת מקורות ביאורים והערות ע"י מכון "הרב מצליח"

הפצה ראשית: ישיבת "כסא רחמים" רה" הרב עוזיאל 26 בני ברק 03-6714821 | 050-4158565

מר מצליח עסיס
050-5304426
ר' אמיר כהן
050-4128940

נתיבות
הרב יהודה חדאד
רחוב בר אילן 39
08-9931543

ירושלים
"בית האוצר העברי"
נידם משה
רחוב אגריפס 2
הפצת ספרי קודש
02-5400902
02-6243536

בני ברק
"תורה וחיים"
רחוב בן יעקב 8
03-6779433

עורך: הרב ר' שמואל עידאן שליט"א
תשובה ניתן לענות בקו בית נאמן 079-9270505 שעות 23
בין הפותרים בכונה יוגרל פרס (חובה לציין שם וכתובת)

גליון 103

ילדי גאלה

בית נאמן לילדים
מתוך שיעוריו של מרן ראש הישיבה שליט"א
לע"נ גאולה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה

א בתמונה?

ידע תדע

א. בתנאים נורמליים שמי שעולה להפטר, לפני שהוא קורא את הפסוק האחרון, כלם קוראים אותו במקהלה. ואחר כך הוא חוזר על זה (ואמר לי שגם במרוקו נוהגים כן). למשל בהפטרות של פרשת ויחי, כלם קוראים: "ושלמה יושב על כסא דוד אביו ותפן מלכתו מאד" (מלכים א' פרק ב' פסוק י"ב), והוא חוזר על זה. למה נהגו כן? לפני עשרים שנה (בחדש חשוון תשנ"ח) חכם אחד ממרוקו אמר לי שפעם היו קוראים את ההפטרות מתוך ספר תנ"ך, (ולא כמו היום שיש ספר הפטרות לבד. היום מחזירים את המנהג הזה לקרא מתוך ספר תנ"ך, ויש ספר ענק של ההפטרות שבו הפטרות כתוב שאר התנ"ך באותיות קטנות מאד. ככה עדיף, ובשתי יתרון דעת (חלק ה סימן כ"ו) כתב על זה), אז הקורא מתחיל ממקום מסוים ולא יודע איפה לסיים, והוא יכול לגמור את ספר מלכים כל... מה עושים לו? אז קוראים את הפסוק האחרון במקהלה, כדי שידע שזה הפסוק האחרון. אבל מה המקור למנהג הזה? מצאתי ב"אבודרהם" (סדר הפרשיות וההפטרות), שמביא שם כמה שמועות על ההפטרות, ומהם כמה מנהגים שנשתכחו במשך הדורות. והוא כותב שכאשר נפטר חכם גדול של הדור, אז היו קוראים בשמואל הנביא: "גלה כבוד מישאל אל הלך ארון האלקים" (שמואל א' ד' כ"א). והביא מעוד ספר שכאשר נפטר רב שריא גאון אביו של רב האי (נפטר לפני אלף וישימים שנה, בשנת ארבעת אלפים תשע"ז), קראו פרשת פנחס "יפקד ה' אלקי הרוחות לכל בשר" (במדבר פרק כ"ז פסוק ט"ז), וקראו את ההפטרות הזאת "ויקרבנו ימי דוד למות", ונשבעו לפסוק האחרון קראו כל הקהל: "והיא יושב על כסא שריא אביו ותפן מלכתו מאד", במקום מה שכתוב בפסוק. מה הפרוש? וכי הם החליפו את הפסוק? אלא כאשר נפטר רב, אז קראו את הפסוק במקהלה הם קראו על פי המאמר, "והיא יושב על כסא שריא אביו", ואחר כך פשוט קורא על הפסוק הוא קרא את הפסוק כמו שצריך, "ושלמה יושב על כסא דוד אביו". ומכאן ראינו למנהג הזה.

ב. השם חנון שמופיע בגמרא, כלם מבטאים אותו חנו. אבל פעם אבא זצ"ל הראה לי תשובה בספר דבר שמואל (סימן רמ"א) שכותב לומר "חנון". ולמרות שמצאנו בפסוק חנו בשני קמצים (ירמיה פרק ל"ח פסוק ד', ועוד), אבל בגמרא קוראים חנו קמץ-צירי. וככה המסורת בזה. ומצאתי לו ראיה, שלפעמים בגמרא במקום אחד כתוב "חנו", ובמקום אחר כתוב "חנון". ומזה מוכח שהגון בצירי [שהאות י"ד במלה "חנון" מלמדת כן]. (גליון 99 עמ' 3).

הלכה נאמנה

הרי צריך לומר שיבנה פסמים על הראשון ועל השני, כי אי אפשר שהברכה על הפרי הראשון תפטר את הפרי השני החשוב יותר. אלא משמע שהוא לא סובר כן. וגם מן שבבית יוסף (חלק אורח חיים סימן ר"ו) הביא דעת הרשב"א, לא הביא אותו בשלחן ערוך, וסתם דבריו שאם ברכת על פרי אשה פוטר פרי אחר גם חשוב יותר. ומסתבר כן להלכה וכמו שכתב פה החיים, שלא יברך שוב. אבל לכתחלה תבון על כל מה שביאנו לה, ואל תפנס למחלוקת. (גליון 100 אותיות י"ז, ושם ביאר מרן שליט"א שמסתבר שלא לברך פעם נוספת, אף שהבן איש חי (שנה ראשונה פרשת בלק אות ט') והרב עובדיה (בחזון עובדיה ברכות עמוד ק"פ) והרב משה לוי (בברכת ה' חלק ג' פרק ט' סעיף ב') פסקו שיש לברך, ראה שם).

אדם שהביאו לפניו פרי וברך עליו, ואחר כך הביאו לפניו פרי אחר יותר חשוב ממנו, מה יעשה? לפי הרשב"א (בחיידושו לברכות דף מ"א עמוד א') מברך עוד פעם על הפרי השני, למה? כי אינו בדין שפרי פשוט יפטר את הפרי החשוב, ואמנם הפרי החשוב הגיע אחרי זה והוא אותה ברכה, אבל כיון שהוא חשוב יותר אז תברך עליו עוד פעם. אבל הפך החיים (סימן ר"ו ס"ק ט"ל) דין מדברי ספר חסידים לא כן (פי' כתוב בספר חסידים (סימן תתמ"ז) שאם הביאו לה פרי וברכת עליו, ואחר כך הביאו לה פרי יותר יפה ממנו, תתחיל לאכל ממנו שברכת עליו, ולא תאמר ששקטו העני פרי יותר חשוב ואכל אותו, ואם הוא סובר כמו הרשב"א,

למען הספר

הגאון ר' יצחק בוחניר זצ"ל והגאון ר' אליהו גז"ל בשבוע הזה ובשבוע הבא חלים ימי הפטירה של שני הרבנים שלמדתי אצלם.

בכ"ו בשבט פטירת מורי ורבי רבי יצחק בוחניר זצ"ל. הוא כתב ספר "ויאמר יצחק" על הגמרא והשלחן ערוך, וגם דרשות כי היה דרשן מעלה, ויש לו עוד ספר "בני חיי" לזכר בנו רבי חיים בוחניר. אני עבדתי על הספר שלו "ויאמר יצחק" בחייו, והוצאתי אותו לפני כמה שנים בגרפא. אחר כך הוא קבל שתוק ואני כבר הייתי בארץ, אז הביאו אותו לקאן לבית חולים לאנשים משתקים "מלבן" (ברחוב אוסישקין בבני ברק), ובלי ל"ו בשבט תשל"ה ראיתי בחלום שהוא נפטר (ואני הייתי חולה פי זה היה שנה אחרי שנפלתי), ולמחרת אמרו לי שבאמת הרב הלך לעולמו. כנראה היה קשה. והוא נפטר בגיל ששים.

וגיום כ"ח בשבט פטירת מורי ורבי שלמד אותי עיון בגלדיותי רבי אליהו גז"ל, הוא למד אצל הרב מחבר "שלמי תודה" - רבי שלמה דאנה זצ"ל, שהוא תלמיד תלמידו של ה"משמרות כהנה" [=ספר עמק על הש"ס שכתבו מרן הגאון רבנו אברהם הכהן יצחקי, נפטר לפני כמה שנים וחמישים שנה]. פעם (בשנת תשי"ג) ספר לנו הרב שלי שהוא היה לומד בבית ליד החלון, ובחופץ עבר מורו ורבו רבי שלמה דאנה ה"שלמי תודה", ושמע אותו מסביר את הגמרא לבדו. למחרת השלמי תודה פגש את אביו של הרב, ואמר לו: "בנוך יצא תלמיד חכם", שאל אותו: איך אתה יודע? בנבואה? אמר לו: "כי הוא מסביר דברים פעל פה, וכתוב 'כי חיים הם למצאיהם' (משלי פרק ד' פסוק כ"ב) - למצאיהם בפה (עירובין דף נ"ד עמוד א')". היה לו עיון זה מיוחד, ואבא זצ"ל היה אומר לי: כל מה שלמדתי אצל רבנים אחרים לא מגיע למה שלמדתי שנה אחת אצל רבי אליהו גז"ל, כי היה לו עיון זה וקולע אל השערה. הרב פינסון זצ"ל מספר שהוא היה אצלו חודש לפני פטירתו, ושאל אותו: "מה כבודו עושה?" אמר לו הרב שלי: "אנכי הלך בדרך כל הארץ" (מלכים א' פרק ב' פסוק ב'), הוא לא התפנן לומר שהוא עומד למות אלא שעולה לארץ ישראל. אבל "ברית כרונה לשפתיים" (מועד קטן דף י"ח עמוד א') [שמשמעות המשפט שאמר, שהוא הולך למות], ואחרי חודש הוא נפטר בצרפת, בחדש שבט תשכ"ז קצת לפני מלחמת ששת הימים (אני עדיין הייתי בתנוס), והוא בן שבעים ואחת.

חידה

באיזה תאריך אוכלים את קרבן פסח שני?

תשובה לחידה נמצאת בגליון הנוכחי
תשובות ניתן לענות בקו בית נאמן 079-9270505 שעות 21
(חובה לציין שם וכתובת) נא לשלוח התשובות עד יום שני בערב

פתרונות מאילון קורא:

מתרון בתמונה: הגאון רבי משה בן עובד שליט"א רב שכונת מילה והור"ח הצדיק ר' מיקיאל נסים חיים מדיא שליט"א עם רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א הוזהב: בנימין חסון - אשקלון

מתרון החידה: מ.ה.ם. ארבעה מילים. שהם שלושה מחשבות, ומתחילים באות ש"ן, ומה הקשר ביניהם? שכולת שועל ושיפון, ששניהם מין שעורה הוזהב: בן ציון מייזמן - בני ברק